

Maallikko keskusteluntutkijana: KA:n hyödyntäminen tutkimuspohjaisissa koulutuksissa

Antti Kamunen, Katariina Harjunpää, Antti Kannisto, Irina Savolainen

Keskustelunanalyysia on sovellettu eri ammattiryhmien vuorovaikutuksen kehittämiseen jo pitkään. Menetelmää hyödynnetään Suomessakin erityyppisissä institutionaalisissa ja ammatillisissa konteksteissa ja myös kotioloissa tapahtuvan vuorovaikutuksen tukemiseen ja kouluttamiseen. Näitä konteksteja ovat mm. lääkärin vastaanotto (Pyörälä, 2001), psykoterapia (Peräkylä, 2019), mielenterveyskuntoutus (Ostrovskij ym. 2021), puheterapia (Sellman & Tykkyläinen, 2017), sekä puhevammaisen lapsen ja vanhemman vuorovaikutus (Savolainen, 2024). Keskustelunanalyysin soveltamiseen on tarjolla myös muutamia systemaattisia menetelmiä, kuten alun perin sovittelun tutkimukseen perustuva Conversation Analytic Role-Play Method (CARM) (Stokoe & Sikveland, 2017) ja afaattisten ihmisten kuntoutukseen kehitetty Better Conversations with Aphasia (BCA) (Beeke ym., 2013). Lähestymistavat vaihtelevat sen suhteen, perustuvatko ne keskustelunanalyysisessä tutkimuksessa havaittujen hyvien käytänteiden kommunikointiin osallistujille vai yleisemmin vuorovaikutustilanteiden havainnointiin ja reflektioon. Sovellusten nykytilannetta Suomessa kartoitti vuonna 2021 ilmestynyt, Nissin, Simosen ja Lehtisen toimittama kokoomateos *Kohtaamisia kentällä*. Kokoomateoksessa esiteltiin soveltavan tutkimuksen tuloksia ja tutkimusprosesseja muun muassa siitä näkökulmasta, ”millainen vaikutus tutkimuksen kohteena olevalla yhteisöllä on tutkimukseen” (Simonen, Nissi & Lehtinen, 2021, s. 16).

Vaikka keskustelunanalyysin soveltamisesta vuorovaikutuskoulutuksiin on julkaistu paljonkin, käytännön toteutustavoista on kuitenkin edelleen saatavissa tietoa rajallisesti. Ei ole esimerkiksi yhtenäistä kuvaa siitä, millaisin työskentelytavoin tutkijat konkreettisesti hyödyntävät keskustelunanalyysin menetelmää koulutuksissa, joissa osallistujat ovat maallikkoja keskustelunanalyysin suhteen. Esitelmämme vastaa tarpeeseen jakaa tietoa ja kokemuksia erilaisista toteutustavoista. Kokoamme esitelmässä yhteen ja vertaamme itse kehittämiämme työskentelytapoja neljässä eri kontekstissa: avusteisen kommunikoinnin kuntoutuksessa sekä vapaaehtoissovittelijoiden, sotilastarkkailijoiden ja poliisien koulutuksessa. Kuvaamme kokemuksia niin hyviksi kuin haasteelliseksikin osoittautuneista ratkaisuista. Eri konteksteista saatujen kokemusten pohjalta pohdimme kolmea pääteemaa: 1) keskustelunanalyysin käsitteistön ja työvälineiden kuten videon ja litteraatin käyttö, 2) keskustelunanalyyttisten tutkimustulosten rooli esitettävän aineiston reflektoinnissa, ja 3) osallistujien ja tutkijoiden toisiaan täydentävä asiantuntijuus koulutustilanteissa. Tämän keskustelun avulla tavoitteenamme on jatkaa keskustelunanalyysin sovellusten jalostamista pureutumalla etenkin siihen, miten keskustelunanalyysin työkaluja konkreettisesti käytetään sidosryhmien kanssa työskennellessä ja mitä työskentelyä suunnitellessa kannattaa ottaa huomioon.

Lähteet

Beeke S, Sirman N, Beckley F, Maxim J, Edwards S, Swinburn K, Best W. (2013). *Better Conversations with Aphasia: an e-learning resource*. Available at: <https://extend.ucl.ac.uk/>

Nissi, R., Simonen, M., & Lehtinen, E. (2021). *Kohtaamisia kentällä: Soveltava keskusteluntutkimus ammatillisissa ympäristöissä*. Finnish Literature Society.

Ostrovskij, T., Paananen, J., Nevalainen, H., Stevanovic, M., Weiste, E., Niska, M., Valkeapää, T., & Lindholm, C. (2021). *Mitä kuuluu, Klubitalo? Tutkijat tutustumassa klubitalolaisten toimintaan ja vuorovaikutukseen: Sosiaalinen osallisuus, vuorovaikutus ja mielenterveysongelmat-*

tutkimushankkeen loppuraportti. Sosiaalinen osallisuus, vuorovaikutus ja mielenterveysongelmat - tutkimushanke.

Peräkylä, A. (2019). Conversation analysis and psychotherapy: identifying transformative sequences. *Research on Language and Social Interaction*, 52(3), 257-280.

Pyörälä, E. (2001). Keskustelunanalyttisen vuorovaikutustutkimuksen soveltaminen lääkärikoulutuksessa. – M.-L. Sorjonen, A. Peräkylä & K. Eskola (toim.), *Keskustelu lääkärin vastaanotolla*. Tampere: Vastapaino, 183–195.

Savolainen, I. (2024). “I just stopped pushing” – Change in a mother’s practices in aided conversations. *Journal of Interactional Research in Communication Disorders*. 15(2)

Simonen, M., Nissi, R., Lehtinen, E., (2021) Soveltava keskusteluntutkimus tutkijan ja tutkittavien vastavuoroisena toimintana. In Nissi, R., Simonen, M., & Lehtinen, E. (Eds). *Kohtaamisia kentällä: Soveltava keskusteluntutkimus ammatillisissa ympäristöissä* (pp. 9–26). Finnish Literature Society.

Stokoe, E., & Sikveland, R. O. (2017). The conversation analytic role-play method. *Theoretical scholarship and applied practice*, 11, 73-96.

Sellman, J., & Tykkyläinen, T. (2017). Puheterapia: Vuorovaikutus muutoksen välineenä. *Tampere: Vastapaino*.